

Bijlage

RAPPORT COMMISSIE OLLONGREN¹

Inhoud rapport

Kern van het rapport is de veranderende positie van de Gemeenteraad. Als reden daarvoor wijst de Commissie op:

- veranderingen in democratie-opvatting en daarmee gepaard gaande democratiseringsbehoefte;
- schaalvergroting van gemeenten en het gemeentelijk beleids- en besluitvormingsbereik;
- decentralisaties van beleidsterreinen, en
- intensivering van gemeentelijke samenwerking.

Door deze ontwikkelingen is het gemeentelijk bestuur complexer en ingewikkelder geworden. In deel I van het rapport worden eerdergenoemde vragen beantwoord aan de hand van de vier centrale rollen van de gemeenteraad: de vertegenwoordigende, de beleidsvormende of kaderstellende, de controlerende en de verbindende rol van de gemeenteraad (binnen- en bovengemeentelijk). Volgens de commissie zijn de huidige gemeenteraden met de huidige uitrusting en positie onvoldoende in staat de grote veranderingen die op hen afkomen te beantwoorden. Het wordt dringend noodzakelijk geacht om de kruispuntfunctie van de gemeenteraad te versterken, waartoe vier voorstellen worden gedaan die in het rapport nader worden uitgewerkt:

- **focus in het functioneren via een compacter bestuur** (dat wil zeggen een kleinere gemeenteraad, maar met een betere ondersteuning en honorering, gemeenten niet langer als “verantwoordelijk doorgeefluik”);
- **bekwaam en doeltreffend schakelen** (vergroten vakmanschap raadsleden, oprichten Gemeenteraadsacademie);
- **de kracht van de samenleving beter benutten** (ruimte voor burgerparticipatie en -initiatieven, waken voor de participatieparadox, gemeentelijke peilingen, challenges, burgertops of gemeentedagen);
- **ruimte voor effectievere regionale samenwerking** (aanpassing Wgr, uitwisselen kennis en ervaring met gemeenschappelijke regelingen).

Deel II van het rapport bevat een interessante literatuurstudie met vanzelfsprekend de verwijzing naar Van Reybrouck (*Tegen verkiezingen*), maar ook naar de oratie van Remco Nehmelman (*De Staat achter de dijken*). Deel III bevat de uitkomsten van een enquête onder een flink aantal raadsleden, wethouders en burgers. Hieruit komt onder meer naar voren dat de raadsleden – maar ook de wethouders van de raadsleden – vinden dat zij onvoldoende tijd/kennis hebben om de nieuwe gemeentelijke verantwoordelijkheden op het sociaal domein te kunnen doorgronden. Wat wellicht meer verrast is dat de geënquêteerde burgers opvallend vaak antwoorden: “weet ik niet”. De kennis van de burger over het functioneren van de gemeente(raden) blijkt buitengewoon gering te zijn. In zoverre is dit een opvallende uitkomst omdat een zelfde conclusie – met dito connotatie – nogal eens over de waterschappen wordt getrokken. De enquête geeft aan dat we daarin niet alleen staan, hetgeen ons uiteraard niet ontslaat van de verplichting om hier verbetering in aan te brengen.

Betekenis rapport voor de waterschappen

Voor dit rapport geldt uiteraard evenzeer – en misschien nog wel meer dan voor het vorige rapport – dat het alleen gaat over de gemeente(raden). Toch valt uit waterschapsoptiek ook over dit rapport wel iets meer te zeggen:

- van het pleidooi voor kleinere gemeenteraden (wel met betere ondersteuning) kan op zichzelf afgevraagd worden of dit nu de meest voor de hand liggende oplossing is voor de gesignaleerde proble-

¹ De voorzitter van deze commissie was ook lid van de Commissie Van de Donk, hetgeen in de nodige samenhang tussen beide rapporten heeft voorzien.

men, nu geconstateerd wordt dat er steeds meer op de gemeenteraden afkomt en de raadsleden maar slecht toekomen aan hun belangrijke taak om goed voeling te houden met de burgers. Wat hiervan zij, voor de waterschapsector kan worden vastgesteld dat dit proces daar al achter de rug is. De Wet modernisering waterschapsbestel (2007) heeft het aantal waterschapsbestuurders verder teruggebracht en per waterschap gemaximeerd op 30, terwijl daarvóór bijv. in Noord-Brabant nog besturen van 45 leden voorkwamen.

Volgend jaar zullen er na de waterschapsfusie in Limburg een kleine 600 waterschapsbestuurders zijn en dat lijkt gelet op ons waterrijke land en de uitdagingen waarvoor de waterschappen staan een passend aantal;

- het pleidooi voor een grondwetswijziging om afsplitsingen in de gemeenteraden tegen te gaan en de suggestie om het aantal zittingstermijnen voor raadsleden tot drie te beperken, is ook iets dat de waterschappen kan raken. Betrokkenheid bij het vervolg en de uitwerking daarvan is dus op zijn plaats;
- het pleidooi voor voldoende gemeentelijke financiële middelen (cf. Commissie Rinnooy Kan) om niet langer een “verantwoordelijk doorgeefluik” (van het Rijk) te zijn, wordt in waterschapskring zeker herkend en geeft in essentie nog eens aan hoe cruciaal ons eigen belastinggebied is;
- het ruim baan bieden aan burgerparticipatie en -initiatieven (zie ook de Commissie Van de Donk daarover) is ook een element dat in waterschapskring wordt (h)erkend, zie ook onze nota *Waterbeheer doen we samen. Waterschappen voor de burger*, Unie van Waterschappen 2015. Idem wat betreft het waken voor de zgn. participatieparadox (contact met steeds dezelfde initiatiefnemers). De OESO adviseerde ons in 2014 reeds om ook te denken aan de zgn. *unheard voices*. Hetzelfde geldt – al zal dat deels door het dualistische stelsel van de gemeente worden veroorzaakt - voor de oproep om te waken voor politieke “spelletjes” en “intern gedoe”, net zoals van de gemeenteraad mag ook van het (algemeen) bestuur van een waterschap worden verlangd dat het zijn vertegenwoordigende en verbindende rol in de praktijk goed waarmaakt;
- ten slotte zijn de talrijke suggesties in het rapport om (nog) beter om te gaan met intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regelingen) ongetwijfeld ook voor de waterschappen van betekenis. De waterschappen kennen immers ook hun “verbonden partijen”. Overigens waarschuwt de commissie de gemeenten niet vooruit te vluchten in gemeentelijke samenwerking, waar herindeling eigenlijk aan de orde is.